

BUYRAK KASALLIKLARIDA ZAMONAVIY TEKSHIRISH USULLARI

Madinabonu Ziyoviddinova Bobirovna

Buxoro viloyati G'ijduvon tumani

Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi

Annotatsiya. Ushbu maqolada buyrak-tosh kasalligi va uning kelib chiqish sabablari yoritilgan. Shuningdek, buyrak-tosh kasalligining zamonaviy tibbiyotda uretroskopiya, ukstrakorporeal zarba to'liqini litotripsiyasi (ESWL), perkutan nefrolitotripsiya va xalq tabobatida Astosh, Ayritosh, Oltin vodi, Shifoi bosim, Antivir biologik faol oziq-ovqat qo'shilmalaridan foydalanish va davolash usullari haqida ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: nefrit, pielonefrit, buyrak yetishmovchiligi, buyrak-tosh kasalligi, xalq tabobati, shaftoli danagi, petrushka damlamasi, qora no'xat.

Абстрактный. В этой статье описывается мочекаменная болезнь и ее причины. Также приведены сведения о применении и методах лечения уретероскопии, экстракорпоральной ударно-волновой литотрипсии (ЭУВЛ), чрескожной нефролитотрипсии, а также биологически активных пищевых добавок Астощ, Айритош, Алтин Вади, Шифои дорис, Антивир в народной медицине при мочекаменной болезни в современной медицине. предоставленная информация.

Ключевые слова: нефрит, пиелонефрит, почечная недостаточность, почечно-каменная болезнь, народная медицина, стебель персика, настойка петрушки, черный горошек.

Abstract. This article describes urolithiasis and its causes. Information is also provided on the use and treatment methods of ureteroscopy, extracorporeal shock wave lithotripsy (ESWL), percutaneous nephrolithotripsy, as well as biologically active food additives Astosh, Airitosh, Altin Vadi, Shifoi Doris, Antivir in folk medicine for urolithiasis in modern medicine. Information provided.

Key words: nephritis, pyelonephritis, kidney failure, kidney stone disease, traditional medicine, peach stem, parsley tincture, black peas.

Buyraklar tanada juda muhim vazifani bajaradi. Bir daqiqa ichida ulardan bir litr qon o'tadi, doimiy ravishda toksinlar va zararli moddalardan tozalanadi. Biologik faol, xususan, renin – qon bosimini tartibga soluvchi, eritropoetin – eritrotsitlarning hosil bo'lish tezligini tartibga soluvchi moddalar ishlab chiqaradi. Suv muvozanatini

va qondagi natriy, kaliy, fosfor kabi minerallar konsentratsiyasini nazorat qilishga yordam beradi. Buyrak juft a'zo bo'lib, qorin bo'shlig'ining orqa devorida umurtqa pog'onasining ikki yonida joylashadi. Uning shakli loviyasimon, botiq yuzasi buyrakning darvozasi hisoblanadi. Buyrak arteriyalari kirib, buyrak venalari, siydik nayi va limfa tomirlari chiqadi. Bu yerda siydik chiqaruv yo'llari – buyrak kosachalari, jomlari va siydik chiqaruv naylari joylashadi. Buyrak biriktiruvchi to'qimadan iborat kapsula bilan qoplangan. Buyraklar kasallanganda organizmning zaharlanish jarayoni boshlanadi. Organizmni toksinlar va zahardan tozalashga ichaklar, teri, o'pka va jigar yordam bera boshlaydi, lekin bu a'zolar bunga moslashmagani tufayli o'zi ham kasallanadi.

Buyrak kasalligining dastlabki belgilari:

- *peşob miqdorining ko'payishi yoki kamayishi, rangi to'q jigarrang yoki rangsiz bo'lishi;*
- *shish paydo bo'lishi, ko'pincha qo'l, oyoq, to'piq, yuz va ko'z ostida terining sarg'ayishi;*
- *muntazam charchoq va zaiflik;*
- *bel va qorinning pastki qismida og'riqlar;*
- *terida tez-tez toshmalar toshishi, yallig'lanish, qichishish;*
- *ko'ngil aynishi, ishtahaning bo'g'ilishi;*
- *kamqonlik.*

Buyrak kasalliklari turli xil bo'lib, uning alomatlari ham turlicha: - tanadagi shish, bel va boshda og'riq paydo bo'lishi, nafas qisilib, yurak urishi ko'tarilishi, qon bosimi oshishi — nefrit kasalligiga dalolat; - yuqori tana harorati, terlash, mushaklarda og'riq, ko'ngil aynishi va qayt qilish, tez-tez hojatga chiqish va bunda og'riq his qilish, siydik rangining xiralashishi — pielonefrit alomatlari; - buyrak etishmovchiligi, esa siydik ajralmasligi, bosh og'riq, ko'ngil aynishi, asab tizimi buzilishi, ko'rish qobiliyatining pasayishi, ich ketishi va qayt qilish bilan namoyon bo'ladi. Bunday holatlarda zudlik bilan shifokorga murojaat qiling. - siydik rangining o'zgarishi, unda o'ziga xos hid paydo bo'lishi va o'tkir og'riq esa buyrakdagi toshlardan dalolat beradi. Bundan tashqari, buyrak-tosh kasalligi inson organizmida moddalar almashinuvining buzilishi tufayli kelib chiqadi. Shuningdek, yetarli miqdorda suyuqlik ichmaslik sababli organizmda suv almashinuvining buzilishi, peşob yo'llarida paydo bo'ladigan infeksiyalar, peşob hajmi kamayib, tosh paydo qiluvchi moddalar miqdori organizmda ko'payganida, ba'zi dori

preparatlaridan foydalanganda buyraklarda toshlar paydo bo'ladi [3]. Ko'pchilik golf to'pi kattaligiga etib boradigan katta buyrak toshlari haqida dahshatli voqealarni eshitgan, ammo aksariyat hollarda ularning diametri bir necha millimetrdan kam, shuning uchun jarrohlik amaliyotiga talab etilmaydi. Lekin, hatto kichik buyrak toshlari ham ikki kun davomida juda og'riq berishi mumkin. Bu esa buyrakdagi toshning kattaligini aniqlash va uni davolashga undaydi. Buyraktosh kasalligi qorin, bel va tos sohasida keskin og'riqlar berishi, ko'ngil aynishi, peshob rangining to'qlashishi, siydik ajralishining qiyinlashishi buyrakda tosh paydo bo'lganligini bildiradi. Buyrak-tosh kasaligining taxminan 85% i buyrak toshlari siyish paytida o'tib ketadigan darajada kichikdir. O'tish odatda birinchi alomatlardan keyin 72 soat ichida sodir bo'ladi. Og'riq qoldiruvchi vositalarni qabul qilish va kuniga kamida 6-8 stakan suv ichish, qo'shimcha ravishda yotishdan oldin va tunda ikki stakan suv ichish, odatda toshning osonroq o'tishiga yordam beradi. Dori-darmon vositalari bilan davolashda tosh organizmda harakatlanayotganda sizga og'riq qoldiruvchi vositalar kerak bo'lishi mumkin. U o'tib ketgandan so'ng, toshlar yana paydo bo'lishining oldini olish uchun yana dori-darmon vositalari kerak bo'lishi va bunday dorilar o'z ichiga giyohvand moddalarni olishi mumkin:

- Nosteroid yallig'lanishga qarshi dorilar (NSAID);
- Qattiq og'riqni nazorat qilish uchun giyohvand moddalar;
- Allopurinol, giperurikemiyaning nazorat qilish uchun;
- Gidroklorotiyazid, I turdagi kaltsiy toshlari uchun;
- Sellyuloza natriy fosfat, I toifa kaltsiy toshlari uchun va ichakning so'rilishini kamaytirish uchun;
- Ortofosfatlar, III turdagi kaltsiy toshlari uchun.

Shuningdek, dori-darmonlarga javob ta'sir etmaydigan kuchli og'riqli bemorlarga, og'ir qon ketishi va doimiy isitma, ko'ngil aynishi yoki sezilarli siydik obstruksiyasi bo'lgan bemorlarga jarrohlik amaliyotlari tavsiya etiladi. Operatsiyadan keyin tibbiy yordam ko'rsatilmasa, toshlar 5 yil ichida bemorlarning 50 foizida qaytalanish holatlari kuzatiladi. Bunday davolash usullariga quyidagilarni kiritish mumkin: -Uretroskopiya. Siydik chiqarish kanalining pastki uchdan bir qismidagi toshlarni aniqlashning diagnostik usuli. -Ekstrakorporeal zarba to'lqini litotripsiyasi (ESWL). Shok to'lqinlari yordamida 1 sm gacha bo'lgan toshlarni parchalash uchun ishlatiladigan ambulatoriya usuli. -Perkutan nefrolitotripsiya. Katta yoki zich buyrak toshlarini olib tashlash uchun jarrohlik muolajasi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. B. Aminov, T. Tilavov, O. Mavlonov. Odam va uning salomatligi. Toshkent. 2010.
2. Sh.M. Qirg'izov, A.S. G'ofurov Buyrak-tosh kasalligida magnitlangan suvdan foydalanish. International scientific-online conference on Innovation in the modern education system Part 2. 2021. 175-177 b.
3. I.R. Asqarov Sirli tabobat. Toshkent. 2021. 93-99 b.
4. Al-Tawheed AR, Al-Awadi KA, Kehinde EO, Abdul-Halim H, Hanafi AM, Ali Y. Treatment of calculi in kidneys with congenital anomalies: an assessment of the efficacy of lithotripsy. Urol Res. 2006;34(5):291-298.
5. Ferraro PM, Taylor EN, Eisner BH, et al. History of kidney stones and the risk of coronary heart disease. JAMA. 2013;310(4):408-415.